

Recensie de Volkskrant ★★★★★ Voor iedereen

In het meesterlijke 'Voor iedereen' van Micha Wertheim heeft elke grap of anekdote een diepere betekenis

Micha Wertheim in zijn voorstelling 'Voor iedereen'.Bron Thomas van Oorschot

In een van de beste cabaretvoorstellingen van dit seizoen vertelt Micha Wertheim over zijn worsteling als Joodse Nederlander met de oorlog in Gaza en de houding van Israël. Het leidt tot een genuanceerd betoog.

Loop de zaal binnen bij Micha Wertheim en je stuit op een metershoge microfoonstandaard met bovenop een microfoon, ver buiten handbereik. Daarnaast een al net zo bizar hoge barkruk. Alles is uit verhouding, een absurde uitvergroting van de reguliere setting voor stand-upcomedy. Meteen wordt duidelijk dat we naar een cabaretier gaan luisteren die de theaterwetten weer een twist zal geven.

Dat gebeurt ook daadwerkelijk in *Voor iedereen*, de meesterlijke, diepgravende nieuwe voorstelling van Micha Wertheim. De cabaretier is erin geslaagd om een gelaagd kunstwerk neer te zetten, waarin alle brandend actuele thema's van dit moment een plek krijgen. De oorlog in Gaza en de houding van Israël, oprukkend fascisme in de VS maar ook in Nederland, president Poetin, de onveiligheid van vrouwen op straat, dubieuze PVV-politici – het zit er allemaal in.

Hij begint met een reflectie op de eigen beroepsgroep en de spagaat tussen 'elitair' en 'voor iedereen'. Er wordt een piramide van het Nederlands cabaret geschetst via een vergelijking met eten. Bovenaan de piramide prijkt Jochem Myjer, de grote publiekstrekker die voorstellingen als slagroomtaarten maakt: iedereen heeft er altijd zin in. Helemaal onderaan zit Micha Wertheim en zijn voorstellingen als raw food.

Wertheim speelt met zijn imago, want in zijn geweldige oeuvre heeft hij vormexperimenten gebracht die lang niet door iedereen werden gewaardeerd. Voorgaande shows waren vaak te omschrijven met één bepalende verteltruc. Zoals: Wertheim is zelf afwezig en laat een robotje zijn verhaal vertellen (*Ergens anders*, 2016), of: Wertheim speelt twee verschillende oudejaarsconferenties door elkaar heen (*De oudejaarsconference 2023*).

Ook nu zijn er momenten waarbij de vraag is: hoort dit wel bij de show? Maar de voorstelling is niet in één verteltruc samen te vatten. Wel is er een centrale lijn, namelijk Wertheims persoonlijke worsteling als man van Joodse komaf met het genocidale geweld in Gaza, de houding van de regering-Netanyahu en de manier waarop Joodse Nederlanders hierop worden aangesproken.

Met rake persoonlijke verhalen schetst Wertheim zijn verleden. Hij vertelt over zijn Joodse opa, die de Tweede Wereldoorlog overleefde en door een wrange samenloop van omstandigheden in de familie net niet naar Israël emigreerde. Wertheim uit zijn verbazing over de situatie van de laatste tijd, waarin oudere collega's hem aanspraken op de acties van Netanyahu. Was het niet al duidelijk dat hij beslist geen voorstander is van genocide?

In zijn verhalen gaat het veel over groepen versus het individu. Het gaat over groepen waarin kritisch denkvermogen wegvalt, over landen die als vergissingen worden beschouwd. Maar tegelijk is er het besef dat de hele cultuurgeschiedenis is gebouwd op menselijke vergissingen.

Wertheim prikkelt met zijn overpeinzingen, die niet altijd de politiek correcte mening verdedigen maar tegen de haren in strijken. Via talloze zijpaden vormt zich zijn genuanceerde verhaal, waarin hij teruggrijpt op de geschiedenis. Vanaf de Bijbel tot aan de denkers van de verlichting, de werken van componisten Bach en Wagner en de plek die het Joodse volk door de eeuwen heen heeft ingenomen.

Bij Micha Wertheim heeft elke opmerking of grap een lading. Elke schijnbaar triviale anekdote is een metafoor voor grotere thema's. Let op zijn gebruik van het woord 'iedereen', of de verwijzingen naar 'licht', 'donker' en 'schaduw'.

Knap is dat er in deze show ook nog zoveel te lachen valt. En de visuele component is schitterend. Animaties op een groot scherm maken de voorstelling ook theateraal overtuigend.

Er vormt zich een betoog waarin Wertheim zoekt naar straaltjes licht in duistere tijden, naar manieren om in een versplinterde wereld iets bij te dragen waardoor het niet nog erger wordt.

En om terug te grijpen op de voedselvergelijking uit het begin: dit zijn inderdaad geen hapklare brokken, maar het is stevige *food for thought*. Maar Micha Wertheim bewijst dat ook een avondje raw food heel goed kan smaken, in een van de beste cabaretvoorstellingen van dit seizoen.